

Dr hab. Anna Fidelus Prof. UKSW

Warszawa, 29 grudnia 2019 roku

Katedra Resocjalizacji i Profilaktyki Społecznej

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego

w Warszawie

Recenzja

dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego

Pani Doktor Agnieszki Barczykowskiej

w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego

w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie pedagogika

1. Uwagi wstępne

Recenzja niniejsza została przygotowana na podstawie art. 18a ust.7 Ustawy z dnia 14.03. 2003 roku o stopniach naukowym i tytule naukowym (...) wraz z późniejszymi zmianami oraz Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 01.09.2011 roku w sprawie kryteriów osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego.

Pani Doktor Agnieszka Barczykowska przedłożyła określone prawem dokumenty wymagane w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego oraz wskazała opublikowaną monografię – podstawowe osiągnięcie naukowe – jako bezpośrednią podstawę ubiegania się o uzyskanie stopnia naukowego. Złożone zostały następujące dokumenty:

- odpis dyplomu potwierdzający posiadanie stopnia doktora w zakresie nauk humanistycznych, w zakresie pedagogiki;
- autoreferat w języku polskim prezentujący opis dorobku i osiągnięć naukowych;

- autoreferat w języku angielskim prezentujący opis dorobku i osiągnięć naukowych;
- wykaz opublikowanych prac naukowych lub twórczych prac zawodowych oraz informacja o osiągnięciach dydaktycznych, współpracy naukowej i popularyzacji nauki;
- wykaz wybranych certyfikatów i poświadczeń udziału w konferencjach;
- zestaw zaświadczeń o współpracy ze środowiskiem zewnętrznym;
- wykaz wybranych artykułów wraz z oświadczeniami współautorów.

Stwierdzam, że Habilitantka przygotowała i złożyła odpowiednią i kompletną dokumentację, jaka jest wymagana w procedurze przewodu habilitacyjnego.

2. Najważniejsze fakty z życiorysu naukowego i zawodowego Kandydatki

Pani Doktor Agnieszka Barczykowska nieprzerwanie od 1995 roku związana jest Uniwersytetem im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. W 2000 roku uzyskała tytuł magistra pedagogiki na tymże Uniwersytecie, na Wydziale Studiów Edukacyjnych pisząc, pod opieką prof. zw. dr hab. Wiesława Ambrozika, pracę magisterską pt. *Pomoc postpenitencjarna wobec osób opuszczających zakłady karne*. Natomiast w 2002 roku również na UAM w Poznaniu, na Wydziale Nauk Społecznych otrzymała drugi tytuł magistra w zakresie socjologii. W tym przypadku pracę magisterską pt. *Struktura społeczno-przestrzenna miasta Kołobrzeg* przygotowywała pod kierunkiem prof. UAM dr hab. Renaty Suchockiej. W tym okresie, tj. od 2000 roku Pani dr Agnieszka Barczykowska rozpoczęła na Wydziale Studiów Edukacyjnych na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu studia doktoranckie, które ukończyła w 2006 roku. Uwieńczeniem studiów doktoranckich było uzyskanie w 2006 roku stopnia doktora nauk humanistycznych w zakresie pedagogiki, na podstawie rozprawy pt. *Kapitał społeczny a zjawiska patologii społecznej w wielkomiejskich społecznościach lokalnych*. Promotorem w przewodzie doktorskim był prof. zw. dr hab. Wiesław Ambrozik, a recenzentami prof. zw. dr hab. Zbyszko Melosik i prof. zw. dr hab. Andrzej Radziejewicz-Winnicki.

Pani doktor Agnieszka Barczykowska, nieustannie po uzyskaniu stopnia doktora - a więc od 2006 roku - jest zatrudniona w Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Wydział Studiów Edukacyjnych, Zakład Resocjalizacji. Do 2015 roku było to zatrudnienie na stanowisku adiunkta, a następnie do chwili obecnej kontynuuje zatrudnienie na stanowisku starszego wykładowcy. Równocześnie w latach 2002-2014 pracowała dodatkowo na stanowisku adiunkta w Wyższej Szkole Humanistycznej im. Króla St. Leszczyńskiego w Lesznie, na Wydziale Nauk Społecznych. Podejmowała również pracę na podstawie umów zleceń w Wyższej Szkole Komunikacji i Zarządzania w Poznaniu, Wyższej Szkole Techniczno-Humanistycznej Kadry dla Europy w Poznaniu, Wyższej Szkole Nauk Humanistycznych i Dziennikarstwa w Poznaniu i Wyższej Szkole Bankowej w Poznaniu.

3. Ocena osiągnięcia naukowego wymienionego w Art. 16 Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku (Dz. U. Nr 65 poz. 595, z późniejszymi zmianami)

Głównym osiągnięciem wskazanym przez dr Agnieszkę Barczykowską w postępowaniu habilitacyjnym jest monografia pt. *Systemy wychowawcze gentryfikujących społeczności lokalnych. Rozpad-stagnacja-rozwoj* (Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2019). Autorem recenzji wydawniczej jest prof. zw. dr hab. Mirosław Józef Szymański. Monografia składa się z pięciu rozdziałów, dopełnionych zakończeniem, bibliografią, spisem: fotografii, map, schematów, wykresów, tabel. Całość poprzedzona jest *Wstępem*, w którym Habilitantka uzasadnia podjęty namysł eksploracji wybranego obszaru i usytuowania go w teorii systemów społecznych, prezentując również strukturę opracowania.

W rozdziale pierwszym, zatytułowanym *Systemy wychowawcze jako przedmiot zainteresowania nauk społecznych i humanistycznych* zaprezentowano systemy społeczne, ze szczególnym zaakcentowaniem systemu wychowawczego w kontekście historycznym. Szczególną uwagę zwrócono na ujęcie funkcjonalno-strukturalne, konstruktywistyczne, postkonstruktywistyczne oraz postmodernistyczne. Rekonstrukcja obrazów systemów wychowawczych w w/w perspektywach pozwoliła na przedstawienie nie tylko dynamizmu zmian miejsca i roli wychowania w poszczególnych systemach społecznych ale ukazała ogólne spojrzenie na rolę

wychowania i procesu socjalizacji młodego pokolenia. Należy podkreślić, że poruszone kwestie systemów wychowawczych zawsze były ważnym obszarem analiz i badań w polskiej pedagogice choć, jak słusznie zauważyła sama Autorka „*od czasów transformacji systemowej pedagogicy stracili zainteresowanie badaniem środowisk wychowawczych, mimo że to właśnie na tym poziomie zmiany społeczno-polityczne okazywały się najbardziej widoczne i najsilniej oddziaływały na jednostki i grupy*” (s.13). Tym bardziej więc, opracowanie dr Agnieszki Barczykowskiej jest niezwykle aktualne i wartościowe.

W rozdziale drugim pt. *Społeczność lokalna jako płaszczyzna aktualizowania się systemu wychowawczego* Autorka monografii, odwołując się do autorytetów naukowych, zaprezentowała rolę środowiska lokalnego w rozwoju i życiu człowieka. Szczegółowo opisała wybrane środowiska wychowawcze tj. środowisko wychowawcze byłych pegeerów, wsi podmiejskiej, śródmiejskiej enklawy biedy, osiedla spółdzielczego oraz osiedla grodzonego. Habilitantka prezentując poszczególne środowiska dokonała logicznej syntezy, co pozwoliło na wyodrębnienie określonej typologii środowiska wychowawczego. Konkluzja Autorki wskazująca na dezaktualizację dotychczasowych, charakterystycznych cech określonych środowisk jest bardzo istotna. Podobnie za bardzo merytoryczną, dotychczas pomijaną w badaniach pedagogicznych, traktuję uwagę o konieczności analizowania środowisk wychowawczych przez pryzmat ich przynależności klasowej. Takie ujęcie z pewnością okazało się cenne dla samej Habilitantki w realizacji własnego projektu badawczego ale może również być pomocne dla innych badaczy środowisk wychowawczych.

Rozdział trzeci pt. *Proces gentryfikacji jako czynnik przekształceń przestrzeni fizycznej, społecznej i symbolicznej – perspektywa socjopedagogiczna* zawiera istotne uwagi w obszarze procesu gentryfikacji. Należy podkreślić, że sam termin „gentryfikacja” jest w Polsce jeszcze mało rozpowszechniony, tym bardziej mało rozpoznane są zjawiska towarzyszące temu procesowi. Dlatego rozdział trzeci jest w mojej ocenie niezwykle wartościowy i wnoszący do polskiej pedagogiki nową perspektywę oceny zachodzących zjawisk społecznych, w tym wychowawczych i resocjalizacyjnych. Autorka, w oparciu o rodzime i zagraniczne pozycje, głównie

socjologiczne, opracowała podstawy teoretyczne procesu gentryfikacji, które mogą być fundamentem dalszych analiz i wielu projektów badawczych. Za niezwykle wartościowe uważam zobrazowanie dwoistości procesu gentryfikacji, poprzez wyraźne zaakcentowanie jego negatywnych i pozytywnych stron, a także ukazanie przebiegu procesu gentryfikacji w krajach Europy Środkowo-Wschodniej.

Ostatecznie, część teoretyczną pracy zbudowaną z wyżej przedstawionych trzech rozdziałów oceniam jako bardzo dobrze osadzoną w teoriach i koncepcjach naukowych.

Rozdział czwarty recenzowanego osiągnięcia to opis metodologii zastosowanej w projekcie badawczym. Przedmiotem podjętych badań Habilitantka uczyniła „*relacje, jakie mogą występować pomiędzy środowiskowymi systemami wychowawczymi a procesem gentryfikacji, oraz ich konsekwencje dla procesu socjalizacji na poziomie jednostkowym, lokalnym i ponadlokalnym*” (s.217). Jako, że środowisko wychowawcze Autorka traktuje jako system, toteż przyjęcie podejścia systemowego w prowadzonych badaniach jest z pewnością trafne i zasadne, choć wymaga od Autora badań nie tylko rozległej wiedzy z różnych obszarów życia społecznego, ale również umiejętności łączenia i interpretowania uzyskanych wyników badań. Prowadzone badania miały charakter diagnostyczno-prognostyczny. Wyłonione zostały trzy zasadnicze cele badawcze: poznawczy, teoretyczny i praktyczny. Główny problem badawczy określono w formie pytania: *Jakie zmiany w funkcjonowaniu systemów wychowawczych wsi podmiejskiej i śródmieścia wielkiego miasta dokonują się pod wpływem urzeczywistniającego się na tych obszarach procesu gentryfikacji?* Autorka posłużyła się metodą monograficzną i procedurą badań terenowych, wykorzystwała szeroki zestaw technik badawczych. Należy zaznaczyć, że w projekcie badawczym zastosowano procedurę równoległego badania mieszanego, co pociągnęło za sobą jednoczesne zbieranie danych jakościowych i ilościowych, i tworzenie w następstwie uzyskanych danych jednolitej interpretacji całości. Podstawę analiz badawczych stanowiło 412 kwestionariuszy ankiet (wypełnionych przez rodziców, dzieci i nauczycieli), transkrypcje 35 wywiadów przeprowadzonych z mieszkańcami, przedstawicielami instytucji funkcjonujących na terenie podmiejskiej wsi i śródmieścia. Istotnym źródłem informacji były dokumenty dotyczące badanych obszarów oraz obserwacje

przeprowadzone w grupie badanych społeczności. Terenem prowadzonych badań były dwa typy społeczności: podmiejska oraz wielkomiejska. Wieś Gołęczewo reprezentowała typ podmiejski, natomiast na teren badań społeczności wielkomiejskiej, wykazującej cechy procesu gentryfikacji Habilitantka wybrała rejon staromiejski Poznania (Śródmieście). Dobór grupy badawczej był celowy, podstawowe kryterium doboru stanowił udział w systemie wychowawczym. Tak więc w grupie respondentów znaleźli się rodzice, nauczyciele, przedstawiciele instytucji oświatowo-wychowawczych, pracownicy sektora pomocy społecznej oraz wymiaru sprawiedliwości. Badania ankietowe były realizowane od czerwca 2017 roku do stycznia 2018 roku, natomiast wywiady były prowadzone od stycznia 2017 roku do stycznia 2018 roku. W kilkunastu tabelach - tab. 12 – tab. 24. wnikliwie scharakteryzowano badaną grupę.

Autorka bardzo szczegółowo uargumentowała zasadność i sposoby integrowania badań ilościowych i jakościowych (s.228), jednak w bardzo powierzchowny sposób odniosła się do opisu technik, które wykorzystwała we własnym projekcie badawczym. Zaznaczyła, że w projekcie badawczym wykorzystwała technikę wywiadu, kwestionariusz ankiety, analizę dokumentów i obserwację. W tab. 11 s.229 do poszczególnych technik badawczych przyporządkowano respondentów /adresatów/autorów i zakresy zgromadzonych materiałów - jednak zabrakło mi w tej części pracy szczegółowych informacji związanych z formą i zakresem zbierania danych ilościowych i jakościowych. Nie znalazłam wzmianki o strukturze wykorzystywanej ankiety, zbyt ogólnie określono zakres gromadzenia danych na podstawie dokumentów zastanych, zabrakło również informacji o zakresie tematycznym prowadzonych wywiadów. Co prawda Autorka zaznaczyła, że „bazą do ich przeprowadzenia były wyodrębnione pola problemowe” (s.247), szkoda jednak, że w pracy nie zaprezentowano zoperacjonalizowanych problemów szczegółowych np. w postaci ogólnych dyspozycji. Wymienione wątpliwości mają subiektywny charakter recenzenta i w żaden sposób nie wpływają na jakość części metodologicznej monografii.

Przeprowadzone przez Habilitantkę badania potwierdzają przyjętą hipotezę o związku procesów gentryfikacji z systemem wychowawczym. Zgromadzony materiał badawczy

pozwolił na opisanie nie tylko zmian, jakie zachodzą w systemach gentryfikujących społeczności lokalnych ale także na ukazanie konsekwencji w wymiarze indywidualnym, lokalnym i społecznym. Zaprezentowane wnioski są bardzo cenne i z pewnością wyznaczają konieczność dalszych badań i analiz. Podjęty przez Autorkę temat jest niezwykle złożony i dotyka wielu procesów, wzajemnie się dopełniających a także wykluczających. Nie należy pomijać faktu, że zmiana warunków zamieszkania, wzrost kapitału ekonomicznego nie jest tożsamy z rozwojem kapitału społecznego i kulturowego. Zdecydowanie szybciej pozyskać kapitał ekonomiczny niż rozwinąć potrzeby kulturowe. Należy pamiętać, że w przypadku wielu mieszkańców gentryfikowanych miejscowości i dzielnic rosną koszty utrzymania, pojawiają się długi, będące następstwem zaciągniętych kredytów, a w konsekwencji może nastąpić przymusowe przemieszczenie, które często jest wstępem do degradacji społecznej. Badania prowadzone są w określonym czasie, w konkretnej przestrzeni. Uwarunkowania zjawiska gentryfikacji są trudne do określenia w skali globalnej, toteż uzyskane przez Autorkę wnioski, mimo iż nie uprawniają do generalizacji, to jednak stanowią bardzo cenne źródło wiedzy nad przemianami środowisk wychowawczych we współczesnej Polsce. Szczególnie należy więc docenić podjęcie się przez Habilitantkę tak złożonego i jeszcze nie podejmowanego przez polskich pedagogów wątku gentryfikacji. Należy również podkreślić, że Autorka, która posiada wykształcenie pedagogiczne i socjologiczne, bardzo dobrze łączy w publikacji swoje zainteresowanie środowiskami wychowawczymi z perspektywą przestrzeni społecznej. Jako pedagog, odczuwam jednak pewien niedosyt wynikający z braku wskazówek dla działalności pedagogicznej, które pomogłyby w wykorzystaniu gentryfikacji dla rozwoju systemów wychowawczych.

Podsumowując należy zaznaczyć, że podjęty problem – istotny i aktualny z perspektywy pedagogiki - Autorka zaprezentowała i przeanalizowała w sposób trafny metodologicznie. Monografia bardzo dobrze ilustruje zdolności Autorki do precyzyjnego ujmowania problemu i syntetycznego formułowania wniosków, które są zasadne i istotne dla teorii i praktyki nauk społecznych. Uzyskane wyniki pochodzą z rzetelnie przeprowadzonych wywiadów i kwestionariuszy ankiet, są interesujące poznawczo i merytorycznie. Bogata i trafnie dobrana *Bibliografia* - polska i zagraniczna

świadczy o odcytniu i bardzo dobrej znajomości Autorki w literaturze i swobodzie korzystania z niej.

4. Ocena pozostałego publikacyjnego dorobku naukowego przedstawionego przez Kandydatkę

Recenzję na temat pozostałego dorobku naukowego dr Agnieszki Barczykowskiej przedstawię w oparciu o osiągnięcia naukowe przedłożone w dokumentacji (Autoreferat s. 13-26). Dorobek Habilitantki, uwzględniający wyłącznie opracowania wydane po uzyskaniu stopnia doktora, stanowią 43 publikacje, wśród nich 1 monografia, 1 praca pod redakcją naukową, 11 artykułów opublikowanych w czasopismach znajdujących się na liście European Reference Index for the Humanities oraz 9 artykułów zamieszczonych w innych czasopismach punktowanych (głównie na liście B Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego). Ponadto dr Agnieszka Barczykowska jest Autorką 21 rozdziałów w pracach zbiorowych i 2 recenzji monografii naukowych. Liczba cytowań publikacji Habilitantki według Google Scholar na 10 kwietnia 2019 roku wynosiła 104, a Indeks Hirscha tej samej bazy wynosi 5. Należy podkreślić, że sumaryczny wskaźnik aktywności publikacyjnej Habilitantki jest znaczący, wynosi bowiem 232 punkty (obliczenie w oparciu o aktualne kryteria MNiSW).

Analiza dorobku publikacyjnego Habilitantki pozwala na wyodrębnienie czterech nurtów Jej zainteresowań (*Autoreferat* s. 14). Należy podkreślić, że jest on spójny i odpowiada wskazanym obszarom zainteresowań naukowych Habilitantki. W mojej opinii wszystkie obszary zainteresowań są znacząco poznawcze, jednak za szczególnie wartościowe uznaję opracowania pozostające w nurtach: *Przemiany współczesnych środowisk wychowawczych i ich uwarunkowania* i *Evidence based practice w profilaktyce i resocjalizacji jako warunek optymalizacji działań*.

Prace pozostające w pierwszym obszarze zainteresowań obejmują zarówno artykuły, jak i rozdziały w monografiach. Główną ideą dominującą w opracowaniach pozostających w tym nurcie zainteresowań jest uwypuklenie roli lokalnego środowiska wychowawczego w optymalnym przygotowaniu młodego pokolenia do funkcjonowania w świecie społecznym. Dr Agnieszka Barczykowska zwraca także uwagę na wagę

lokalnego środowiska wychowawczego we wsparciu osób dorosłych. Analizując chronologicznie publikacje Habilitantki dostrzega się ewoluowanie i nieustanne poszukiwanie determinat życia społecznego i procesu wychowawczego. Wnioski opracowywane przez Habilitantkę obejmujące m.in. kryteria wyznaczania typów środowisk wychowawczych, perspektywę szans i zagrożeń procesów socjalizacji i wychowania młodzieży są konstruktywne i uwzględniają komponent aplikacyjny dla praktyki pedagogicznej. Opracowaniem podsumowującym ten nurt zainteresowań badawczych jest książka habilitacyjna pt. *Systemy wychowawcze gentryfikujących społeczności lokalnych. Rozpad-stagnacja-rozwój*.

W nurcie *Evidence based practice w profilaktyce i resocjalizacji jako warunek optymalizacji działań* znalazły się pozycje uwzględniające kwestie *evidence based practice*, czyli „aplikacji do praktyki rozwiązań opartych na teorii, ale poddanych weryfikacji badań na reprezentatywnych grupach” (Autoreferat s. 20). Badania nad programami resocjalizacyjnymi i profilaktycznymi, szczególnie nad ich efektywnością należą w Polsce do nielicznych przedsięwzięć. Toteż opracowania dr Agnieszki Barczykowskiej przybliżające wypróbowane rozwiązania resocjalizacyjne w krajach anglosaskich są bardzo cenne. Tym bardziej, że Autorka nie ogranicza się wyłącznie do przetłumaczenia określonych koncepcji i działań, ale poszukując sprawdzonych i możliwych do implementacji rozwiązań opartych na wskazanych teoriach, odnosi je jednocześnie do warunków społecznych, instytucjonalnych i politycznych Polski. Odniesienie do praktyki założeń *evidence based practice* znalazło odzwierciedlenie nie tylko w publikacjach naukowych i wystąpieniach konferencyjnych ale również w przygotowanym programie szkoleń dla pracowników służby więziennej. Szkolenia, prowadzone przez Habilitantkę obejmowały problematykę diagnozowania i projektowania oddziaływań resocjalizacyjnych i readaptacyjnych nawiązujących do idei *evidence based practice*. Następnym aktywności w omawianym nurcie zainteresowań było również przygotowanie wniosku o finansowanie badań w ramach Programu Narodowego Centrum Nauki Miniatura 2. Mimo odmowy w uzyskaniu finansowania dr Agnieszka Barczykowska podejmuje kolejne działania, których celem jest złożenie kolejnego wniosku.

Kolejna grupa problemowa *Przeciwdziałanie zjawiskom patologii społecznej w wymiarze lokalnym oraz grup ryzyka* obejmuje serię artykułów podejmujących typowe przykłady zachowań patologicznych w środowisku Polski, jak również uwzględniających znaczenie kapitału społecznego dla funkcjonowania społeczeństwa i konieczność jego budowania również z perspektywy rozwiązywania problemów społecznych. Z całą odpowiedzialnością należy podkreślić, że opracowania dr Agnieszki Barczykowskiej podejmujące rolę kapitału społecznego w kontekście patologii społecznej, resocjalizacji i readaptacji, należą do jednych z pierwszych w polskiej pedagogice.

Do opracowań skupionych wokół tematyki *Anglosaskie systemy resocjalizacji nieletnich i dorosłych – geneza, kierunki rozwoju, dobre praktyki* należą głównie artykuły prezentujące resocjalizacyjne systemy anglosaskie. Niektóre przedstawione w nich rozwiązania, poszerzone i uzupełnione, znalazły się w monografii *System oddziaływań resocjalizacyjnych Anglii i Stanów Zjednoczonych Ameryki*, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2015, s. 370, współredakcja Agnieszka Barczykowska, Sonia Dzierżyńska-Breś i Maciej Muskała. Zarówno artykuły, jak i monografia są bardzo cennymi opracowaniami, gdyż w polskich pracach brakuje pozycji prezentujących rozwiązania resocjalizacyjne z krajów odmiennych kulturowo.

Publikacje dr Agnieszki Barczykowskiej charakteryzuje interdyscyplinarność. Obok treści *stricte* z obszaru pedagogiki i socjologii wiele miejsca zajmują doniesienia z obszaru polityki kryminalnej, prawa, architektury a nawet urbanistyki. W opracowaniach naukowej Habilitantki należy podkreślić dwie, charakterystyczne tendencje. Pierwsza – to dogłębne zaangażowanie w podejmowany temat opracowań, wnikliwość analiz, swoboda w poruszaniu się w zagadnieniach, zarówno w rodzimej, jak i obcojęzycznej literaturze przedmiotu. Dostrzegalna jest znajomość aktualnych, a także historycznie uwarunkowanych koncepcji pedagogicznych i socjologicznych, a przede wszystkim trafne ich wykorzystywanie. Habilitantka bardzo dobrze porusza się w aktach prawnych i należycie je wykorzystuje. Należy wskazać także umiejętne wykorzystywanie wyników badań w praktyce pedagogicznej, co z pewnością ma

przełożenie na jakość prowadzonych zajęć dydaktycznych i aktywność szkoleniową poza macierzystą uczelnią.

Druga prawidłowość dostrzegalna jest w chronologicznej analizie publikacji Habilitantki. Otóż obserwuje się, że kolejne opracowania charakteryzują się coraz wyższym poziomem dojrzałości naukowej, co objawia się licznymi wnioskami niosącymi ze sobą nowe jakości. Nie można oprzeć się wrażeniu, że wiele z tych publikacji było swoistego rodzaju trampoliną do tematyki pracy awansowej. Z pewnością, gdyby nie ten okres kilkunastoletniej, aktywnej pracy naukowej znajdującej odzwierciedlenie w publikacjach Habilitantki, praca awansowa nie byłaby tak nośna, dojrzała i szczególnie potrzebna dla polskiej pedagogiki.

Reasumując, z dużym przekonaniem stwierdzam, że dorobek publikacyjny dr Agnieszki Barczykowskiej jest nie tylko znaczący, ale równocześnie wykazuje spójność, a także ciągły progres rozwoju naukowego. Wszystkie analizowane teksty świadczą o kompetencjach merytorycznych, metodologicznych i językowych Autorki. Interdyscyplinarne podejście dr Agnieszki Barczykowskiej wprowadza pedagogów w nowe obszary badań i analiz związanych z socjologią przestrzeni, geografiami i antropologią społeczną, a tym samym stanowi znaczny wkład w rozwój pedagogiki.

5. Ocena dorobku dydaktycznego i działalności organizacyjnej oraz współpracy międzynarodowej

Pani Doktor Agnieszka Barczykowska ma bardzo duże doświadczenie dydaktyczne i organizacyjne, które zdobywała już podczas studiów doktoranckich – a więc od 2000 roku. Należy podkreślić, że większość prowadzonych przez nią zajęć dydaktycznych jest bezpośrednio powiązana z Jej zainteresowaniami naukowymi i dorobkiem naukowym. Prowadzi głównie zajęcia na kierunku; pedagogika, w zakresie resocjalizacji z elementami kryminologii i resocjalizacji nieletnich. Przygotowanie socjologiczne habilitantki pozwala na prowadzenie zajęć uwzględniających interdyscyplinarne podejście do rozważanych kwestii, co niewątpliwie zasługuje na uznanie. Na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych wyklada więc: pedagogikę

resocjalizacyjną, socjologiczne podstawy resocjalizacji, profilaktykę społeczną, problemy współczesnych społeczeństw, interwencję kryzysową w sytuacji przestępstwa, pedagogikę resocjalizacyjną, diagnostykę w resocjalizacji, diagnostykę psychospołeczną w resocjalizacji, wprowadzenie do kryminologii, kryminologię kliniczną.

Pani Dr Agnieszka Barczykowska jest Pełnomocnikiem Dziekana ds. Praktyk Studenckich. Oprócz koordynacji praktyk pedagogicznych i zawodowych studentów resocjalizacji dba o zgodność przebiegu i zakresu praktyk z wymogami prawnymi, współpracuje z przedstawicielami instytucji, w których studenci odbywają praktyki. Odpowiada również za aktualizację informacji o dostępnych miejscach praktyk współpracując z Biurem Karier UAM i pracodawcami.

Dowodem pozytywnej oceny kompetencji dydaktycznych i organizacyjnych jest powierzenie dr Agnieszce Barczykowskiej w latach 2006-2009 funkcji opiekuna Koła Naukowego Studentów Resocjalizacji „Dwa Światy”. Wraz ze studentami Koła realizowała projekty badawcze, organizowała konferencje naukowe, wyjazdy studyjne i hospitacje. Niezwykle cenne jest włączanie studentów w działania badawcze prowadzone przez pracowników Zakładu Resocjalizacji Wydziału Studiów Edukacyjnych UAM.

Pani doktor Agnieszka Barczykowska aktywnie uczestniczy w pracach doskonalących proces kształcenia studentów na kierunku pedagogika poprzez monitorowanie i uaktualnianie programów kształcenia, opisy sylwetki absolwenta a także opracowywanie nowych programów kształcenia na kierunku pedagogika specjalna w zakresie terapii pedagogicznej dzieci i młodzieży z trudnościami psychospołecznymi. Habilitantka posiada również znaczący dorobek w obszarze prowadzenia seminariów licencjackich i magisterskich. Od momentu zatrudnienia na Wydziale Studiów Edukacyjnych UAM była promotorem 88 prac licencjackich i 65 prac magisterskich. W latach 2015-2017 pełniła funkcję promotora pomocniczego w przewodzie doktorskim magistra Ernisa Aidarowa, który przygotował i obronił rozprawę pt. *System penitencjarny Kirgistanu i jego przemiany: od kar plemiennych ku nowoczesnym rozwiązaniom resocjalizacyjnym*.

W działalności dydaktycznej dr Agnieszki Barczykowskiej znaczące miejsce zajmuje również działalność na rzecz środowiska pozauniwersyteckiego. Oprócz zaangażowania w organizację zajęć w ramach Uniwersytetu Otwartego na szczególną uwagę zasługują prowadzone wykłady dla młodzieży licealnej. Dr Agnieszka Barczykowska była inicjatorką powstania tzw. klas patronackich działających w XXVIII Liceum Ogólnokształcącym w Poznaniu. Współtworzyła program nauczania dla tych klas uwzględniający zagadnienia z obszaru profilaktyki, resocjalizacji i kryminologii. Obok tej cennej inicjatywy, należy również wymienić inne, równie znaczące formy współpracy dr Agnieszki Barczykowskiej z „interesariuszami zewnętrznymi”. Należą do nich m.in. prowadzone dla uczniów Gimnazjum w Buku warsztaty profilaktyczne, cykliczne szkolenia skierowane do pracowników Służby Więziennej oraz Policji, a także szkolenia dla nauczycieli w ramach współpracy z Ośrodkami Doskonalenia Nauczycieli oraz Centrami Wsparcia Rzemiosła, Kształcenia Dualnego i Zawodowego. Do stałych współpracowników należy Polska Platforma Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Sąd Okręgowy w Poznaniu, Wojewódzka Komenda Policji w Poznaniu, szkoły podstawowe i średnie na terenie Poznania, Zakład Poprawczy w Poznaniu, Okręgowy Inspektorat Służby Więziennej w Poznaniu, Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego w Poznaniu. Współpraca z w/w podmiotami obejmuje różne formy – począwszy od prowadzonych szkoleń, poprzez wspólne organizacje konferencji, jak również prowadzenie badań i opracowywanie strategii rozwiązywania problemów społecznych w środowisku lokalnym. W obszarze działalności na rzecz środowiska lokalnego na szczególne podkreślenie zasługuje inicjatywa, jaką jest Wielkopolskie Obserwatorium Zagrożeń dla Ludzi Młodych, którego Habilitantka jest członkiem zespołu roboczego. Przygotowywany przez dr Agnieszkę Barczykowską „Raport Otwarcia” stanowił wstępną diagnozę zagrożeń młodzieży z terenu województwa wielkopolskiego oraz przygotowanie i przeprowadzenie badań w powiecie złotowskim. To z pewnością bardzo cenne opracowanie dało podwaliny opracowanego raportu badawczego pt. *Przeciwdziałanie zachowaniom ryzykownym dzieci i młodzieży w zakresie używania substancji psychoaktywnych w powiecie złotowskim – diagnoza i propozycje rozwiązań.*

Działalność organizacyjna Pani dr Agnieszki Barczykowskiej wykracza poza macierzystą Uczelnię i najbliższe środowisko lokalne. Od 2008 roku aktywnie współpracuje z Komitetem Nauk Pedagogicznych PAN. Wymownym potwierdzeniem Jej kompetencji jest powierzenie funkcji wiceprzewodniczącej Koła Młodych Pracowników Nauki afiliowanego przy Zespole Pedagogiki Resocjalizacyjnej Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN. W ramach działalności tego Zespołu, oprócz systematycznie odbywających się seminariów habilitacyjnych, podejmowane są prace Zespołu ds. Analizy Planów i Programów Nauczania, którego celem m.in. było wypracowanie standardów kształcenia pedagogów resocjalizacyjnych. Należy podkreślić znaczący wkład Habilitantki w prace tegoż Zespołu.

Wymiernym potwierdzeniem uznania i wysokiej oceny działalności organizacyjnej Pani dr Agnieszki Barczykowskiej jest przyznawana corocznie, w latach 2010-2018, nagroda Dziekana Wydziału Studiów Edukacyjnych UAM właśnie za działalność organizacyjną na rzecz Wydziału. Należy więc podkreślić, że dr Agnieszka Barczykowska swoim zaangażowaniem w różne formy działalności badawczej, organizacyjnej, dydaktycznej a także upowszechnianiem wiedzy wykraczającej poza środowisko lokalne nadaje swoim dociekaniom naukowym wymiar ogólnopolski i międzynarodowy. Pani dr Agnieszka Barczykowska bardzo dobrze wpisuje się w wizerunek współczesnego naukowca, którego istotną cechą jest mobilność, praca na rzecz środowiska lokalnego, prowadzenie badań naukowych o charakterze wdrożeniowym. W naukach społecznych, a szczególnie w pedagogice, ważne jest umiejętne wiązanie teorii z praktyką. Skuteczne rozwiązania praktyczne potrzebują ugruntowanych teorii, a badania naukowe wymagają przekraczania granic poszczególnych dyscyplin, spojrzenia na problemy badawcze z różnych perspektyw. Działalność dydaktyczna i organizacyjna Habilitantki z pewnością dopełnia aktywność badawczą, głównie wzmacnia dojrzałość i sprawność wysnuwania wniosków.

6. Końcowa konkluzja

Należy stwierdzić, że osiągnięcia naukowe dr Agnieszki Barczykowskiej uzyskane po otrzymaniu stopnia doktora stanowią należyty wkład w rozwój

pedagogiki. Jej dorobek publikacyjny, a zwłaszcza główne osiągnięcie naukowe - monografia pt. *Systemy wychowawcze gentryfikujących społeczności lokalnych. Rozpad-stagnacja-rozwoj* oraz dodatkowe osiągnięcia w działalności dydaktycznej, popularyzatorskiej i organizacyjnej spełniają wymogi Ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki z dnia 14 marca 2003 roku (Dz. U. Nr 65 poz. 595, z późniejszymi zmianami), znowelizowanej w 2014 roku. Dlatego konkludując moją ocenę wnoszę do Rady Wydziału Studiów Edukacyjnych UAM w Poznaniu o nadanie dr Agnieszce Barczykowskiej stopnia doktora habilitowanego nauk społecznych w dyscyplinie pedagogika.

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'J. M. Ch.' or similar, written in a cursive style.